

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПТРК «СТУГНА-П» У РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ (ОПЕРАТИВНОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING THE READINESS OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE TO USE THE «STUGNA-P» ANTI-TANK MISSILE COMPLEX IN VARIOUS CONDITIONS OF SERVICE AND COMBAT (OPERATIONAL) ACTIVITY

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури, членами науково-дослідної групи встановлено, що питанням розроблення педагогічних моделей (технологій), педагогічних умов, методик формування готовності майбутніх офіцерів інституції сектору безпеки і оборони України до застосування сучасної високоточної зброї (засобів вогневого ураження противника) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Головною метою дослідження є розроблення педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

В результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до застосування протитанкового ракетного комплексу (ПТРК) «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності (на прикладі курсантів командного напрямку підготовки вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України). Запропоновані педагогічні умови передбачають організацію навчально-тренувального процесу представників досліджуваної категорії упродовж трьох основних блоків (з відповідним навчально-методичним і організаційним наповненням), а саме: діагностично-організаційний, формуючий та контрольний блоки. Ними очікуються, що впровадження у систему вогневої підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України) зазначених вище педагогічних умов забезпечить формування стійких навичок (професійних компетентностей) застосування ПТРК «Стугна-П» у екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. Крім цього, наявні практичні навички, а також теоретичні знання у майбутньому забезпечать ефективну побудову системи вогневої підготовки підлеглого особового складу.

Перспективи подальших досліджень у обраному напрямку наукової розвідки передбачаю проведення апробації розроблених членами науково-дослідної групи педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування ПТРК «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Ключові слова: високоточна зброя, вогнева підготовка, готовність, компетентності, майбутні офіцери, педагогічні умови, проти-

танкові комплекси, професійна освіта, технічні засоби навчання.

According to the results of the analysis of scientific and methodological, special and reference literature, the members of the research group established, that the issue of developing pedagogical models (technologies), pedagogical conditions, methods of forming the readiness of future officers of institutions of the security and defense sector of Ukraine to use modern high-precision weapons (means of fire damage to the enemy) in different conditions of service and combat (operational) activity – is dedicated to the insufficient number of scientific and methodological works, which requires further scientific research and emphasizes the relevance and practical component of the chosen direction of scientific research.

The main goal of the study is to develop pedagogical conditions for the formation of the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to use the anti-tank missile complex "Stugna-P" in various conditions of service and combat (operational) activity.

As a result of a theoretical study, the members of the research group developed pedagogical conditions for the formation of the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine (NGU) to use the anti-tank missile complex (ATMC) "Stugna-P" in various conditions of service and combat (operational) activity (on the example of cadets of the command direction of training of higher military educational institutions of NGU).

The proposed pedagogical conditions provide for the organization of the educational and training process of representatives of the studied category in three main blocks (with appropriate educational, methodological and organizational content), namely: diagnostic and organizational, formative and control blocks. We expect that the implementation of the above-mentioned pedagogical conditions into the system of fire training of future officers of the NGU (institutions of the security and defense sector of Ukraine) will ensure the formation of stable skills (professional competences) in the use of ATMC "Stugna-P" in extreme conditions of service-combat (operational) activity. In addition, the available practical skills, as well as theoretical knowledge, will ensure the effective construction of a fire training system for subordinate personnel in the future.

Prospects for further research in the chosen direction of scientific intelligence include testing the pedagogical conditions developed by the members of the research group for the formation of the readiness of future NGU officers to use ATMC "Stugna-P" in various conditions of service-combat (operational) activity.

Key words: high-precision weapons, shooting training, readiness, competences, future officers, pedagogical conditions, anti-tank complexes, professional education, technical means of training.

УДК 796(075):378:377

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.7>

Самсонов Ю.В.,

канд. тех. наук, доцент,
заступник начальника факультету
логістики з навчально-методичної
та наукової роботи
Національної академії

Національної гвардії України

Соколовський В.В.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри вогневої підготовки
Національної академії
Національної гвардії України

Задорожний К.А.,

ст. викладач кафедри вогневої
та спеціальної підготовки факультету
службово-бойової діяльності
Національної гвардії України
Київського інституту

Національної гвардії України

Повар О.В.,

ст. викладач кафедри вогневої
та спеціальної підготовки факультету
службово-бойової діяльності
Національної гвардії України
Київського інституту

Національної гвардії України

Курилов М.М.,

викладач кафедри вогневої підготовки
факультету логістики
Національної академії
Національної гвардії України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Воєнний стан в країні вимагає від системи вищої військової освіти інституцій сектору безпеки і оборони України вирішення важливого практичного завдання – підготовка високопрофесійних офіцерських кадрів із урахування наявного бойового досвіду та реалій сьогодення. Необхідно підкреслити, що підготовка майбутніх офіцерів для інституцій сектору безпеки і оборони України, зокрема – для Національної гвардії України здійснюється у відповідності до діючого Законодавства України у вищих військових навчальних закладах (зкладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання).

Перелік завдань та функцій для Національної гвардії України визначено відповідним законом України [1, ст. 12], що передбачає: «забезпечення захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань; брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів; вживання заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень; забезпечення охорони об'єктів, що охороняються Національною гвардією України; забезпечення пропускового режиму на об'єктах, що охороняються Національною гвардією України; забезпечення охорони спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України; забезпечення охорони органів державної влади, здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб, а також брати участь в охороні громадського порядку під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України; вживання заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій; брати участь в антитерористичних операціях; вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів; надавати допомогу в ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф; брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав; брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України; брати участь у відновленні конституційного

правопорядку, порушеного при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, а також у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порушеної в результаті здійснення протиправних дій, у тому числі на підґрунті міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів; підтримання або відновлення правопорядку у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення; розблокування або припинення протиправних дій у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; протидію масовим заворушенням; формування в особливий період військових частин і підрозділів та оборону важливих державних об'єктів, перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України, спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України; ведення воєнних (бойових) дій у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну; виконання завдань територіальної оборони; виконання заходів правового режиму воєнного стану; брати участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також у ліквідації їх наслідків в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань тощо.

У свою чергу, професійна компетентність курсантів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) інституцій сектора безпеки і оборони України (СБОУ) є важливою сутнісною характеристикою, від якої у майбутньому залежить якість та ефективність виконання ними, а також підлеглим особовим складом завдань за призначенням. Крім цього, рівень сформованості теоретичних знань, а також практичних навичок з вогневої підготовки є важливою складовою фахової компетентності майбутніх офіцерів командного напрямку підготовки інституцій СБОУ.

Враховуючи вище викладене, на сьогодні важливим є – визначення необхідних педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до застосування сучасних зразків високоточної зброї (в системі вогневої підготовки) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності, що обумовлює актуальність обраного напрямку наукової розвідки.

Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи: кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України, кафедри вогневої та спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України (ініціативний проєкт «Практик», 2021–2022 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій (перший етап, вересень-листопад 2021 р.) у обраному напрямі наукової розвідки дозволив визначити низку робіт провідних учених: О. Маслія [2], В. Шемчука, О. Хацаюка, В. Соколовського, А. Ковтуненка, О. Корнієнка, Ю. Муштатова [3], О. Khatsaiuk, M. Medvid, V. Maksymchuk, O. Kurok, P. Dziuba, V. Tyurina [4], В. Волошина [5], Ю. Самсонова, Є. Гарбара, Є. Безбородова, В. Толокнєєва, А. Литовченка [6] та інших фахівців (Л. Балагури, А. Бухуна, Р. Горбатюка, Є. Денисенка, О. Лавніченка, В. Овчаренка, С. Полторака, О. Ярещенко, В. Ягупова), які у своїх працях висвітлили актуальні питання формування готовності курсантів ВВНЗ (зкладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання) інституцій сектора безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Окремої уваги заслуговують наукові праці учених: Ю. Самсонова, О. Ярещенко [7], О. Моргунова, О. Ярещенко, О. Хацаюка [8], С. Шворова, С. Горбачевського [9], Ю. Самсонова, М. Калюжного, Б. Лукіна [10], О. Маркова, Ю. Самсонова, С. Бородіна, О. Савчука, В. Шемчука, І. Атаманенка [11] та інших фахівців обраного напрямку наукової розвідки (І. Вознесенського, В. Волошина, Б. Виноградського, О. Забули, Я. Зорія, І. Ковальова, О. Кривошеєва, К. Крушельницької, Т. Трегубенка) – у яких розкриваються особливості формування військово-прикладних навичок стрільби із різних зразків вогнепальної та високоточної зброї у військовослужбовців інституцій сектора безпеки і оборони України.

Не менш цікавими є наукові здобутки учених: О. Хацаюка, О. Єлісєєвої, В. Жукова, В. Клименка, Ю. Бережного [12], В. Монастирського [13], П. Рибалки, М. Калюжного, А. Красілова, А. Титовича, О. Головченка [14], О. Федоренко [15], А. Жданкіної [16] та інших фахівців педагогічного моделювання (А. Білоруса, Л. Боровика, М. Боровика, Л. Гонтаренка, О. Луценка, Б. Ратича, В. Тюріної, Д. Швеця) – у яких розкриваються особливості побудови ефективних педагогічних умов, що забезпечують формування професійних компетентностей у представників різних груп населення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В процесі подальшої дослідно-аналітичної роботи, членами науково-дослідної групи (Ю. Самсонов, В. Соколовський, К. Задорожний, О. Повар, М. Курилов, Ю. Белашов, О. Кириченко – провідні учені та практики у обраному напрямі наукової розвідки) були визначені суперечності між:

– наявністю програм підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) командного напрямку підготовки з вогневої підготовки та недостатньою кількістю практичних занять, що передбачають формування практичних навичок використання сучасних зразків вогнепальної, а також

новітніх зразків високоточної зброї у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності (СБОД);

– достатнім рівнем сформованості теоретичних знань з вогневої підготовки майбутніх офіцерів НГУ (командного напрямку підготовки) та недостатнім рівнем сформованості практичних навичок використання протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» [17] в екстремальних умовах СБОД;

– достатнім рівнем сформованості фізичних якостей (спеціальної фізичної підготовленості) курсантів командного напрямку підготовки Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ) та Київського інституту НГУ (КІНГУ), що забезпечують їхню готовність до виконання завдань за призначенням у повсякденній службово-бойовій (оперативній) діяльності та відсутністю прикладних рухових навичок необхідних для успішного застосування протитанкового ракетного комплексу (ПТРК) «Стугна-П» в екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Необхідно виділити, що ПТРК «Стугна-П» (рис. 1), а також його прототипи сконструйовані на базі комплексу танкового керованого озброєння з протитанковою керованою ракетою «Стугна», зберігаючи основні його концептуальні рішення [17].

У свою чергу, ПТРК «Стугна-П» призначений для ураження танків та інших броньованих цілей, в тому числі оснащених сучасними засобами динамічного захисту. Крім цього зазначений вид високоточної зброї також може вражати й завислі вертольоти (основні техніко-тактичні характеристики ПТРК «Стугна-П»: максимальна дальність стрільби в денний час – 5000 м; максимальна дальність стрільби у нічний час – 3000 м; час польоту на максимальну дальність не більше ніж – 25 с; система наведення по – лазерному променю з супроводом цілі в автоматичному режимі; бойова частина – тандемна, кумулятивна; ураження броні за динамічним захистом не менше – 800 мм; бойова частина, осколково-фугасна з ударним ядром, ураження броні не менше – 60 мм; температурний діапазон застосування – від -40 до +60°C; маса ракети в контейнері – 29,5 кг; калібр ракети – 130 мм; довжина контейнера – 1360 мм; зовнішній діаметр контейнера – 140 мм; маса, пускова установка – 32 кг; маса приладу наведення – 15 кг; маса пульта дистанційного керування – 10 кг; маса теплоізоляційного модуля – 6 кг [17]).

На керованій ракеті ПТРК «Стугна» встановлена тепловізійна головка самонаведення, у фокальній площині якої розміщений ІЧ-датчик, який являє собою матрицю 64×64 із чутливих елементів (на основі телуриду кадмію), що працює у дальньому інфрачервоному діапазоні (8–14 мкм). Для пуску керованої ракети оператору достатньо навести прицільний пристрій на ціль, при цьому електронне зображення цілі та оточуючого її фону «переписується» у головці самонаведення, і ракета готова до бойового пуску.

Рис. 1. Протитанковий ракетний комплекс «Стугна-П» в бойовому положенні (використано фото електронного ресурсу «24 канал» [18])

Після старту (бойового пуску) ракета повністю автономна, таким чином стрілок може відразу змінити свою позицію. Оскільки в комплексі забезпечується «м'який» пуск, то стрільба може вестися з укриттів. Ракета має 2 режими атаки цілі – з «гірки» (броньовані цілі) та по прямій. Однак вартість пострілу (бойового пуску) з такого варіанта ураження достатньо висока (необхідно підкреслити, що ПТРК «Стугна-П» має й експортну версію – ПТРК «Скіф») [17].

Враховуючи зазначені вище техніко-тактичні характеристики доцільним є розроблення прикладної методики спеціальної фізичної підготовки представників досліджуваної категорії, що забезпечує їхню готовність до застосування ПТРК «Стугна» у різних (екстремальних) умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури, членами науково-дослідної групи встановлено, що питанням розроблення педагогічних моделей (технологій), педагогічних умов, методик формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектора безпеки і оборони України до застосування сучасної високоточної зброї (засобів вогневого ураження противника) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності – присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших наукових досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії

України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

- провести моніторинг спеціалізованих Інтернет-джерел (аналіз науково-методичної та довідкової літератури) у напрямі формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектора безпеки і оборони України (Національної гвардії України, Збройних Сил України тощо) до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБОД;

- здійснити аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі формування військово-прикладних навичок стрільби із різних зразків вогнепальної та високоточної зброї у військовослужбовців інституцій сектора безпеки і оборони України;

- провести аналітичний огляд низки наукових праць у яких розкриваються особливості побудови ефективних педагогічних умов (педагогічного моделювання), що забезпечують формування професійних компетентностей у представників різних груп населення.

В процесі теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи (НДГ) були використані наступні методи: аксіоматичні, ідеалізації, історичні і логічні, сходження від конкретного, формалізації, тощо. Крім цього було використано досвід бойових дій та досвід організації системи вогневої підготовки майбутніх офіцерів інституцій СБОУ.

Виклад основного матеріалу. Упродовж другого етапу (грудень 2021 р. – лютий 2022 р.) теоретичного дослідження, членами НДГ сумісно із фахівцями вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України (Ю. Белашов, О. Кириченко, Є. Безбородов, С. Шабатура) та КІНГУ (М. Делямба) визначені:

- 1) сутнісні характеристики формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ПТРК «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності – «особистісне утворення, яке формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування у курсантів вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України (представників інституцій сектора безпеки і оборони України) готовності до захисту України, а також виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності із вмілим та ефективним використанням можливостей комплексу «Стугна-П» (аналогів високоточної та стрілецької зброї) та забезпечує узгодження ними знань про зміст та структуру військово-професійної діяльності, а також вимог цієї діяльності до: рівнів теоретичних знань, практичних навичок; стану психофізичної готовності, а також сформованих ключових компетентностей військово-професійної діяльності зі сформованими та усвідомленими ними в процесі розвитку можливостями та потребами» [19];

2) критерії сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ПТРК «Стugna-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності: аналітико-оцінний змістовий, мотиваційний;

3) показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування ПТРК «Стugna-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності: формування військово-прикладних навичок; формування теоретичних знань та практичних навичок застосування ПТРК «Стugna-П» (його аналогів) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності; формування високої психофізичної стійкості до впливу несприятливих факторів службово-бойової діяльності; мотивація до опанування новітніми зразками високоточної зброї; знання матеріальної частини ПТРК «Стugna-П» (інших зразків високоточної зброї); уміння організувати систему навчання з вогневої підготовки підлеглого особового складу; формування професійних навичок та практичних умінь застосування ПТРК «Стugna-П» (його аналогів) під час виконання завдань за призначенням; здатність виконувати посадові обов'язки командира бойового розрахунку ПТРК «Стugna-П» (його аналогів) на початковому етапі проходження військової служби у лавах Національної гвардії України (в екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності); знання матеріальної частини ПТРК «Стugna-П» (його аналогів), тактики його застосування у різних умовах СБОД тощо;

4) рівні: високий, достатній та задовільний;

5) підходи: діяльнісний, комплексний, особистісно-зорієнтований, системний, а також структурний, що забезпечує формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування ПТРК «Стugna-П» у екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

У динаміці третього етапу (березень-травень 2022 р.), відповідно до результатів аналізу спеціальної та довідкової літератури (О. Маслій [2], О. Khatsaiuk, M., Medvid, B. Maksymchuk, O. Kurok, P. Dziuba, V. Tyurina, P. Chervonyi, O. Yevdokimova, M. Levko, I. Demchenko, N. Maliar, E. Maliar, I. Maksymchuk [4], П. Пістряк, О. Марков, В. Афанасьєв, Ю. Самсонов, В. Соколовський [20], І. Данилюк [21], К. Тушко [22], С. Бурій [23]), членами науково-дослідної групи сформульовано гіпотезу, що формування готовності курсантів командного напрямку підготовки вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України (Національна академія Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України, навчальний центр НГУ) до застосування ПТРК «Стugna-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності буде результативнішим за впровадження у їхню систему вогневої підготовки (професійної освіти) наступних організаційно-педагогічних умов:

1) *Діагностично-організаційний блок*: підбір висококваліфікованих викладачів (інструкторів) з вогневої підготовки; визначення індивідуального рівня сформованості теоретичних знань з вогневої підготовки; розподіл військовослужбовців на групи із урахуванням результатів тестування рівня сформованості теоретичних знань з вогневої підготовки; коригування наявного рівня сформованості теоретичних знань у напрямі застосування курсантами вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України (надалі – військовослужбовцями) новітніх зразків високоточної зброї; інструктаж військовослужбовців по заходам особистої та колективної безпеки під час відпрацювання навчально-тренувальних завдань із використанням протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П»; формування теоретичних знань будови та експлуатації протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П» та його зарубіжних аналогів у змодельованих умовах службово-бойової (оперативної діяльності); формування теоретичних знань, а також практичних навичок у напрямі тактики застосування протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П» у різних умовах СБОД; пошук та обладнання безпечної локації для організації навчально-тренувального процесу з вогневої підготовки представників досліджуваної категорії; підбір та апробація методики розвитку (удосконалення) практичних навичок застосування протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П» у змодельованих умовах службово-бойової (оперативної) діяльності; організація медичного забезпечення навчально-тренувального процесу військовослужбовців під час бойових пусків; облаштування місць укриття військовослужбовців та викладачів (інструкторів з вогневої підготовки) у разі повітряної тривоги; організація контрольних заходів з тестування рівня сформованості теоретичних знань та практичних навичок у застосуванні протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П» у змодельованих умовах СБОД.

2) *Формуючий блок*: формування практичних навичок, що забезпечують створення сприятливих умов на полі бою для використання протитанкового ракетного комплексу «Стugna-П» за призначенням; впровадження засобів спеціальної фізичної підготовки у підготовчу (вступну) частину навчально-тренувальних занять з вогневої підготовки; розроблення та практичне відпрацювання індивідуальних планів роботи із невстигаючими військовослужбовцями; перевірка готовності медпрацівників (викладачів, інструкторів) до надання першої невідкладної допомоги при травмах, пораненнях під час практичного відпрацювання навчально-тренувальних завдань (нормативів [24; 25]) з вогневої підготовки; формування готовності викладачів (інструкторів) з вогневої підготовки до надання рекомендацій щодо підвищення індивідуального рівня практичної

підготовленості військовослужбовців; утримання посадовими особами навчально-матеріальної бази у справному стані (забезпечення військовослужбовців всіх категорій у разі необхідності безпечним укриттям, або організація їхньої евакуації до безпечних локацій); організація контрольних заходів з тестування рівня сформованості теоретичних знань та практичних навичок у застосуванні ПТРК «Стугна-П» у змодельованих умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

3) *Контрольний блок*: контроль посадовими особами за ходом відпрацювання навчального плану (із урахуванням етапів їхньої професійної підготовки); підтримання на належному рівні відповідними посадовими особами навчально-матеріальної бази з вогневої підготовки; перевірка готовності посадових осіб до забезпечення учасників навчально-виховного процесу безпечним укриттям та організації їхньої евакуації до безпечних локацій); контроль рівня сформованості теоретичних умінь та практичної підготовленості у представників досліджуваної категорії під час відпрацювання нормативів з вогневої підготовки, які передбачають використання протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» (його аналогів) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності; перевірка рівня сформованості теоретичних знань та практичних навичок (рівня методичної підготовленості) необхідних для організації системи навчання тактиці проведення влучних пусків з протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» (інших новітніх зразків високоточної зброї) у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності (в екстремальних умовах на фоні значного психофізичного навантаження).

Заключний етап ініціативного проєкту «Практик» передбачатиме проведення перевірки результативності зазначених вище педагогічних умов. Крім цього, членами науково-дослідної групи будуть визначені: незалежні та залежні зміни, а також навчальні групи курсантів командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України (командного напрямку підготовки Київського інституту Національної гвардії України).

З метою якісного опрацювання майбутніх результатів дослідження (числового масиву даних) нами планується використання загальноприйнятих методів математичної статистики, зокрема – критерій [26]. У свою чергу, критерій (хі квадрат) – дозволяє здійснити перевірку будь-якої статистичної перевірки гіпотези, у якій вибірковий розподіл критерія має розподілення за умови вірності нульової гіпотези. Вважається, що критерій – це критерій, який асимптотично вірний, тобто вибірковий розподіл можливо здійснити любым чином наближенням до розподілу шляхом збільшення розміру вибірки.

Крім цього, в процесі майбутнього педагогічного експерименту членами науково-дослідної групи планується використання сучасного наукового

інструментарію (ВКС «Katsumoto» [27]), а також відповідні технічні засоби навчання [28]. Таким чином, поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження – досягнута.

Висновки. В результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності (на прикладі курсантів командного напрямку підготовки Національної академії Національної гвардії України та Київського інституту Національної гвардії України).

Запропоновані педагогічні умови передбачають організацію навчально-тренувального процесу представників досліджуваної категорії упродовж трьох основних блоків (з відповідним навчально-методичним і організаційним наповненням), а саме: діагностично-організаційний, формуючий та контрольний блоки.

Нами очікуються, що впровадження у систему вогневої підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України) зазначених вище педагогічних умов забезпечить формування стійких навичок (професійних компетентностей) застосування ПТРК «Стугна-П» у екстремальних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. Крім цього, наявні практичні навички, а також теоретичні знання у майбутньому забезпечать ефективну побудову системи вогневої підготовки підлеглого особового складу.

Результати теоретичного дослідження впроваджені у систему вогневої підготовки курсантів старших курсів командного напрямку підготовки Національної академії Національної гвардії України, майбутніх офіцерів Національної гвардії України факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України Київського інституту НГУ та курсантів навчального центру НГУ.

Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають проведення апробації розроблених членами науково-дослідної групи педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про Національну гвардію» (№ 17, ст. 594), ст. 1). 2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 28.07.2022).
2. Маслій О.М. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. 2020. 43 с.
3. Шемчук В., Хацаюк О., Соколовський В., Ковтуненко А., Корнієнко О., Муштатов Ю. Формування

професійних компетентностей майбутніх офіцерів до дій в умовах радіаційної, хімічної та біологічної небезпеки. *Військова освіта*. 2021. № 1 (43). С. 360–381.

4. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 457–475. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431>

5. Волошин В.Д. Формування умінь застосування спеціальних засобів і зброї майбутніми офіцерами-прикордонниками у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук. 2018. 217 с.

6. Самсонов Ю., Гарбар Є., Безбородов Є., Толкнєєв В., Литовченко А. Програма формування готовності курсантів ВВНЗ, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності. *Військова освіта*. 2022. № 1 (45). С. 249–264.

7. Самсонов Ю.В., Ярещенко О.А. Сутнісні характеристики, критерії та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до дій у складі бойових розрахунків ПТРК в системі професійної освіти із використанням засобів СФП. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних та східних одноборств*. 2021. № 15. С. 49–61.

8. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. *Честь і закон*. 2016. № 1. С. 49–56.

9. Шворов С., Горбачевський С. Методичні засади організації інтенсивної підготовки бойових обслуг КП у навчально-тренувальних центрах повітряних сил. *Військова освіта*. 2020. № 1 (41). С. 310–317.

10. Самсонов Ю.В., Калюжний М.Г., Лукін Б.П. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до бойового застосування переносних зенітно-ракетних комплексів з акцентом на використанням засобів тактичної та спеціальної фізичної підготовки. *Актуальні проблеми розвитку службово-прикладних, традиційних та східних одноборств*. 2021. № 15. С. 119–123.

11. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектора безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки з використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2016. № 32 (Т. 2). С. 60–74.

12. Хацаюк О.В., Єлісєєва О.С., Жуков В.Л., Клименко В.П., Бережний Ю.М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до використання засобів радіаційно-хімічного захисту в екстремальних ситуаціях. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 5. С. 96–99.

13. Монастирський В.М. Педагогічні умови військово професійної підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України та правоохоронних органів держави у військових навчальних підрозділах ЗВО. *Вісник Черкаського університету (Серія «Педагогічні науки»)*. 2019. № 1. С. 165–170.

14. Рибалко П.Ф., Калюжний М.Г., Красілов А.Д., Титович А.О., Головченко О.І. Апробація педагогіч-

них умов формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу проти переважаючого за силою правопорушника. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 33 (Т. 1). С. 108–112.

15. Федоренко О.М. Педагогічні умови формування національно-патріотичної вихованості в учнів основної школи загальноосвітніх закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. 2021. 27 с.

16. Жданкіна А. Педагогічні умови патріотичного виховання учнівської молоді засобами кобзарства. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 2. С. 131–139.

17. Guard («Стугна-П» — український протитанковий ракетний комплекс другого покоління. Розроблений київським конструкторським бюро «Луч»). 2022. URL: http://www.ngu.com.ua/weapon/antitank/at_stugnap_all.html (дата звернення: 28.07.2022).

18. Що таке українська «Стугна» (24 канал). 2022. URL: https://24tv.ua/ru/stugna-p-cto-jeto-harakteristiki-kak-unichtozhaet-tehniku_n1938682 (дата звернення: 28.07.2022).

19. Павлов Я.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Толкнєєв В.О., Кушнарєв Б.О. Сутнісні характеристики формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до застосування комплексу «Стугна-П» у різних умовах службово-бойової (оперативної) діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 48 (Т. 2). С. 80–85.

20. Пістряк П.В., Марков О.В., Афанасьєв В.В., Самсонов Ю.В., Соколовський В.В. Робоча програма навчальної дисципліни «Бойове застосування озброєння» (25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону) : роб. прог. навч. дисц. 2019. 41 с.

21. Данилюк І.М. Педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів НГУ до проведення індивідуальної роботи з підлеглими. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76 (Т. 1). С. 95–99.

22. Тушко К.Ю. Педагогічні умови формування здатності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 66 (Т. 2). С. 151–153.

23. Бурий С. Педагогічні умови формування управлінської культури у майбутніх офіцерів в процесі практичної підготовки. *Військова освіта*. 2020. № 1 (37). С. 48–57.

24. Курс стрільб із стрілецької зброї та озброєння бойових машин НГУ (Наказ КНГУ від 14.03.2016 № 151) : курс стрільб. 2016. 189 с.

25. Про підготовку військовослужбовців, військових частин (підрозділів) НГУ (Наказ КНГУ від 14.03.2016 № 151) : наказ. 2016. 152 с.

26. Критерій «Хі-квадрат» (математична статистика). 2022. URL: http://www.machinelearning.ru/wiki/index.php?title=Критерий_хи-квадрат (дата звернення: 28.07.2022).

27. Бизин В.П., Миргород Д.А. Технические средства обучения двигательным действиям : научн. пособие. 2014. С. 36–42.

28. Українські бійці проходять на тренажерах інтенсивну підготовку з ПТРК та ПЗРК («Мілітарний»). 2022. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayinski-bijtsi-prohodyat-na-trenazherah-intensyvnu-pidgotovku-z-ptrk-ta-pzrk/> (дата звернення: 28.07.2022).